

BO
ZAR

EUROPALIA
ARTS FESTIVAL
ROMANIA

VALENTIN RADUTIU
& PER RUNDBERG

MUSIC

27 OCT. '19

BOZAR NEXT GENERATION

GRANDE SALLE HENRY LE BŒUF ·
GROTE ZAAL HENRY LE BŒUF

CENTRE FOR FINE ARTS
BRUSSELS

PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN
BRUSSEL
PALAIS DES BEAUX-ARTS
BRUXELLES

VALENTIN RADUTIU,
VIOLONCELLE · CELLO
PER RUNDBERG,
PIANO

JOHANNES BRAHMS
1833-1897

Sonate pour violoncelle et piano n° 1 en mi mineur · Sonate voor cello en piano nr. 1 in e, op. 38 (1862-1865)

- Allegro non troppo
- Allegretto quasi minuetto
- Allegro

GEORGE ENESCU
1881-1955

Sonate pour violoncelle et piano en do majeur · Sonate voor cello en piano in C, op. 26/2 (1935)

- Allegro moderato ed amabile
- Allegro agitato, non troppo mosso
- Andantino cantabile, senza lentezza
- Final à la roumaine: Allegro sciolto

12:00

fin du concert · einde van het concert

coproduction · coproductie

EUROPALIA
ARTS FESTIVAL
ROMANIA

soutien · steun

Vlaanderen
verbeelding werkt

FÉDÉRATION
WALLONIE-BRUXELLES

Francophones
Bruxelles

Pour les artistes et la musique, merci de respecter le silence. Veuillez à éteindre téléphones portables, montres électroniques et à réprimer les toux. Il est interdit de photographier, filmer et enregistrer. Gelieve uit respect voor de artiesten en de muziek de stilte te bewaren. Schakel je gsm of elektronisch uurwerk uit en hoest niet onnodig. Het is verboden te fotograferen, te filmen en opnames te maken.

Dans le cadre d'Europalia Roumanie, BOZAR accueille le violoncelliste allemand d'origine roumaine Valentin Radutiu et le pianiste suédois Per Rundberg. Tous deux mènent une carrière internationale : le premier a remporté de nombreux prix et concours en Allemagne et ailleurs en Europe, tandis que le second, élève de Murray Perahia, s'est produit sur les plus grandes scènes mondiales. Ils vous invitent à goûter la sonorité unique que génère la rencontre du violoncelle et du piano.

Longtemps relégué à une fonction de basse, le violoncelle a conquis son indépendance au fil du temps. Si l'on trouve des exemples de concertos et sonates pour violoncelle chez Vivaldi, il faut attendre des compositeurs comme Schumann et Brahms pour que l'instrument se voie remplir un rôle de soliste au même titre que le piano ou le violon. La proximité du timbre du violoncelle avec la voix humaine a, sans doute, joué un rôle dans cette évolution du goût musical : la voix humaine étant l'instrument le plus personnel, ce substitut deviendrait un des chantres privilégiés de la subjectivité romantique en musique instrumentale.

La *Première Sonate pour violoncelle et piano* de Brahms fut composée entre 1862 et 1865 en grande partie à Lichtenthal, non loin de Baden-Baden. Brahms, toujours sensible au calme et aux beautés de la nature, parvint à magnifiquement transposer cela dans l'œuvre, qui en reçut fréquemment le surnom de « Sonate pastorale ».

Cette sonate en trois mouvements présente d'abord un *Allegro non troppo* constitué de trois thèmes contrastés : le premier noble, le deuxième tendu et énergique, et le troisième tendre et mystérieux. S'ensuit l'*Allegretto quasi Menuetto*, où domine le jeu spiccato (en notes détachées) du violoncelle avant l'irruption du *Trio*, lyrique et passionné.

L'*Allegro* final frappe par sa construction élaborée et son écriture fuguée qui n'est pas sans évoquer le flux contrapuntique de Bach.

Écrite 70 ans plus tard, la *Sonate pour violoncelle et piano en do majeur, op. 26 n° 2* du compositeur roumain George Enescu est un bel exemple de la survivance de ce genre musical au XXe siècle. Elle porte en elle la trace laissée par le nationalisme romantique, qui fit de la tradition folklorique le porte-voix identitaire des États-nations européens. Toutefois, chez Enescu, l'évocation du folklore roumain revêt une dimension plus personnelle et esthétique. Après une enfance passée dans la campagne roumaine, Enescu paracheva son éducation musicale à Vienne et Paris. Sa *Sonate op. 26 n° 2*, appartenant à sa période de maturité, traduit la fusion des traditions classique et folklorique. À la sonate classique, le compositeur ajoute une série d'éléments typiques de la musique populaire roumaine tels que le rythme parlando-rubato, les modes chromatiques, l'hétérophonie, des idiomes formels ou encore des effets rappelant la sonorité des instruments traditionnels roumains.

Dédiée au célèbre violoncelliste Pablo Casals, cette sonate fut créée à Paris, le 4 mars 1936, par Diran Alexanian au violoncelle et George Enescu au piano.

In het kader van Europalia Romania verwelkomt BOZAR de Duitse cellist van Roemeense afkomst Valentin Radutiu en de Zweedse pianist Per Rundberg. Beiden hebben een internationale carrière uitgebouwd. Eerstgenoemde heeft talrijke prijzen en wedstrijden gewonnen in Duitsland en elders in Europa. De tweede, een leerling van Murray Perahia, heeft op de grootste podia ter wereld gestaan. Voor dit recital combineren ze hun talent in twee sublieme sonates voor cello en piano.

De cello heeft lange tijd de functie gehad van een ondersteunende bas, maar verwierf in de loop der tijd zijn onafhankelijkheid. Al vind je voorbeelden van concerto's en sonates voor cello bij Vivaldi, het is wachten op componisten als Schumann en Brahms alvorens het instrument net als de piano of de viool een solistische rol verwerft. De gelijkenis van het timbre van de cello met de menselijke stem speelde ongetwijfeld een rol in die nieuwe smaak: de menselijke stem is immers het meest persoonlijke instrument, en het is de cello die als haar vervanger het bevoorrechte instrument werd om het romantische 'ik' te bezingen.

Brahms componeerde zijn *Eerste sonate voor cello en piano* tussen 1862 en 1865, hoofdzakelijk in Lichtenthal, niet ver van Baden-Baden. Brahms was al altijd gesteld geweest op rust en natuurschoon, en hij wist die in dit werk op meesterlijke wijze weer te geven. Dit stuk wordt dan ook vaak de 'pastorale sonate' genoemd.

Deze driedelige sonate begint met een *Allegro non troppo* dat uit drie contrasterende thema's bestaat: het eerste klinkt nobel, het tweede gespannen en energiek, het derde teder en mysterieus. Daarna volgt het *Allegretto quasi Menuetto* waarin het spiccato spel (met losse noten) van de cello overheerst. Vervolgens barst het lyrische en hartstochtelijke *Trio*

los. Het finale *Allegro* valt op door zijn uitgewerkte constructie en de fugatische schriftuur die het vloeiende contrapunt van Bach oproept.

Zeventig jaar later schreef de Roemeense componist George Enescu zijn *Sonate voor cello en piano in C, op. 26 nr. 2*. Het is een mooi voorbeeld van het voortleven van dit muziekgenre in de 20e eeuw. Het romantische nationalisme, dat van de volkse traditie de spreekbuis had gemaakt van de identiteit van de Europese natiestaten, liet in deze sonate zijn sporen na. In Enescu's werk heeft de evocatie van de Roemeense folklore echter een meer persoonlijke en esthetische dimensie. Na zijn kindertijd op het Roemeense platteland voltooide Enescu zijn muzikale opleiding in Wenen en Parijs. Zijn *Sonate op. 26 nr. 2* behoort tot zijn rijpe periode en vertolkt de versmelting van klassieke en volkse tradities. De componist voegt bij de klassieke sonate een aantal elementen toe die typisch zijn voor de Roemeense volksmuziek, zoals het parlando-rubato-ritme, chromatische modi, heterofonie, vormelijke idiomen en effecten die herinneren aan de klank van traditionele Roemeense instrumenten.

Deze sonate werd opgedragen aan de beroemde cellist Pablo Casals en werd op 4 maart 1936 in Parijs in première gebracht door Diran Alexanian op de cello en George Enescu op de piano.